

F.M.
DOSTOIEVSKI

Jurnal de scriitor

Traducere de Adriana Nicoară, Marina Vraciu,
Leonte Ivanov și Emil Iordache

POLIROM
2025

Cuprins

Jurnal de scriitor (1877)

Mai-iunie

Capitolul I.....	7
I. Din cartea de profeții a lui Johann Lichtenberger (anul 1528)	7
II. Despre scrisorile anonime injurioase.....	13
III. Planul unei nuvele demascatoare din viața contemporană.....	22
Capitolul al II-lea.....	30
I. Foști agricultori, viitori diplomați	30
II. Diplomația în fața problemelor mondiale.....	43
III. Niciodată puterea Rusiei n-a fost mai mare ca acum. O soluție ce nu depinde de diplomație.....	48
Capitolul al III-lea.....	54
I. Problema mondială a Germaniei. Germania, țara care protestează.....	54
II. Un om de o suspiciune genială	60
III. Și supărați, și puternici	65
IV. Armata neagră, opinia legiunilor ca nou element de civilizație	72
V. Un secret destul de neplăcut.....	77
Capitolul al IV-lea.....	81
I. Simpatizanții turcilor.....	81
II. Fracuri aurite. Cei direcți.....	84

Iulie-august

Capitolul I.....	90
------------------	----

I. O conversație cu un cunoscut din Moscova. Notă pe marginea unei cărți noi.....	90
II. Setea de zvonuri și de ceea ce „ni se ascunde“. Expresia „ni se ascunde“ poate fi de viitor și de aceea trebuie să luăm măsuri cu anticipație. Iarăși despre o familie întâmplătoare	96
III. Litigiul dintre Aleksandr și Ekaterina Djunkovski, părinți, și copiii lor.....	106
IV. Un discurs fantastic al președintelui completului de judecată	118
Capitolul al II-lea.....	127
I. Iarăși despre izolaționism. Partea a opta din <i>Anna Karenina</i>	127
II. Mărturisirile unui slavofil.....	129
III. <i>Anna Karenina</i> ca fapt de importanță deosebită	135
IV. Moșierul care capătă credință în Dumnezeu de la un mujic.....	143
Capitolul al III-lea.....	150
I. Irascibilitatea amorului propriu.....	150
II. <i>Tout ce qui n'est pas expressément permis est défendu</i>	156
III. Despre faptul că poporul rus, neinstruit și analfabet, își dă seama fără greș în ce constă adevărata esență a problemei orientale	164
IV. Șocul lui Levin. Întrebări: Are distanța vreo influență asupra iubirii de oameni? Putem fi de acord cu părerea unui prizonier turc că unele dintre doamnele noastre sînt foarte omenoase? Ce ne învață, la urma urmei, dascălii noștri?.....	170

Septembrie

Capitolul I.....	181
I. Păguboși și ghinionști	181
II. Un caracter curios.....	187
III. Așa-i și nu-i așa. O trimitere la lucruri pe care le-am scris încă de acum trei luni.....	192

IV. La ce se gîndește acum Austria.....	202
V. Cine bate la ușă? Cine va intra? Destinul implacabil.....	208
Capitolul al II-lea	213
I. Minciuna se salvează prin minciună	213
II. Moluștele luate drept oameni. Ce ne convine mai mult: cînd se cunoaște adevărul sau cînd se debitează prostii despre noi?.....	219
III. O vagă aluzie la viitorul intelectualului rus. Destinul cert al viitoarei femei ruse	226

Octombrie

Capitolul I.....	231
I. Către cititor.....	231
II. O veche regulă militară, valabilă dintotdeauna	231
III. Aceeași regulă, dar într-o altă formă.....	235
IV. Cele mai mari greșeli militare pot uneori să nu fie deloc greșeli	239
V. Doar ne-am lovit de un nou fapt, așa că n-a existat nici o greșeală. Două armate – două extreme. Adevărata stare de lucruri	244
Capitolul al II-lea	249
I. Sinuciderea lui Gartung și eterna noastră întrebare: Cine-i vinovat?	249
II. Gentlemanul rus. Un gentleman nu poate rămîne gentleman pînă la capăt	252
III. Minciuna este necesară pentru adevăr. Din două minciuni puse una peste alta rezultă adevărul. Adevărat să fie?	260
Capitolul al III-lea.....	266
I. Clericalii romani la noi în Rusia.....	266
II. Încercare estivală de conciliere a Vechii Polonii	272
III. Soluția ziarului <i>Birjevîe vedomosti</i> . Condeie răutăcioase, și nu sprintene	275

Noiembrie

Capitolul I.....	281
I. Ce înseamnă cuvîntul: „terchea-berchea“?.....	281
II. Istoria verbului „a se mistui“.....	284
Capitolul al II-lea.....	289
I. Lacheism sau delicatețe?.....	289
II. Întîmplarea cea mai slugarnică din cîte pot să existe.....	298
III. Un cuvînt pe care de mult voiam să-l spun, un cuvînt cu totul aparte despre slavi	306
Capitolul al III-lea.....	314
I. Comentarii pe marginea păcii. „Constantinopolul trebuie să fie al nostru“ – e cu putință așa ceva? Diferite opinii	314
II. Iarăși și pentru ultima oară cîteva „profeții“	323
III. Să nu ratăm clipa	327

Decembrie

Capitolul I.....	332
I. Explicația finală a unui fapt anterior	332
II. Extras	336
III. Denaturări și măsluiri care la unii nu contează.....	339
IV. Psihologi haini și obstetricieni psihiatri.....	347
V. O întîmplare ce poate lămuri, cred, numeroase aspecte.....	352
VI. Sînt un dușman al copiilor? Ce poate să însemne uneori cuvîntul „fericită“.....	359
Capitolul al II-lea.....	366
I. Moartea lui Nekrasov. Despre cele spuse la mormîntul lui.....	366
II. Pușkin, Lermontov și Nekrasov	371
III. Poet și cetățean. Idei generale despre Nekrasov ca om.....	382
IV. Martor în favoarea lui Nekrasov	388
V. Către cititori.....	393

Jurnal de scriitor (1880)

August

Capitolul I.....	399
Cuvînt explicativ în legătură cu discursul despre Pușkin, publicat mai jos.....	399
Capitolul al II-lea.....	411
PUȘKIN (Eseu). Discurs rostit la 8 iunie în cadrul întrunirii Societății Iubitorilor Literaturii Ruse.....	411
Capitolul al III-lea.....	432
Șicane cu pretext. Patru lecții pe teme diferite cu prilejul unei lecții pe care mi-a ținut-o dl Gradovski. Cu un apel către dl Gradovski.....	432
I. Despre chestiunea cea mai importantă	432
II. Aleko și Derjimorda. Suferințele lui Aleko din cauză că mușicul rus era iobag. Anecdote.....	442
III. Două jumătăți	454
IV. Unul să se smerească, altul să se mîndrească. Furtună într-un pahar	469

Jurnal de scriitor (1881)

Ianuarie

Capitolul I.....	479
I. Finanțele. Cetățeanul ofensat în pielea lui Tersit. Încununarea de jos și lăutarii. Flecăreala și flecarii	479
II. Este posibil la noi să pretinzi finanțe europene?.....	485
III. Să uităm cotidianul de dragul însănătoșirii rădăcinilor. Din nepricepere, cad în ceva spiritual	492
IV. Prima rădăcină. În locul unui ton ferm, financiar, mă iau înainte vechile cuvinte. Oceanul. Setea de adevăr și necesitatea calmului, atît de util pentru finanțe.....	497

V. Primii să spună, iar noi vom sta deocamdată deoparte, numai ca să mai prindem la minte.....	505
Capitolul al II-lea.....	513
I. Un birocrat spiritual. Părerăa lui despre liberalii și europenii noștri.....	513
II. O veche fabulă a lui Krilov despre un porc.....	521
III. Gheok-Tepe. Ce înseamnă Asia pentru noi?	522
IV. Întrebări și răspunsuri.....	529
<i>Note</i>	537
<i>Indice de persoane și publicații</i>	553

IV. La ce se gîndește acum Austria

Dar se va spune: în Austria sînt tulburări, jumătate din Austria nu dorește ceea ce dorește guvernul ei. În Ungaria au loc manifestații. Ungaria de-abia așteaptă să lupte împotriva rușilor, luînd partea turcilor. A fost chiar descoperit un complot anglo-maghiaro-polonez. Pe de altă parte, elementele slave din teritoriul ei, deși sînt de partea guvernului în momentul de față, sînt privite cu neîncredere de către guvernul Austriei, poate chiar cu mai multă neîncredere decît cele maghiare. Iar dacă lucrurile stau așa, se poate oare spune că Austria, în acest moment, se află în situația politică cea mai avantajoasă pe care o poate avea un stat european?

Da, acesta este adevărul. Este adevărat că și în Austria catolicismul lucrează. Clericalii sînt clarvăzători, cum să nu înțeleagă importanța actuală a acestei țări, cum să piardă prilejul? Și cu siguranță nu vor pierde prilejul de a isca pe acest teritoriu catolic și „foarte creștin“ tot felul de tulburări sub cele mai neverosimile pretexte, aspecte și forme. Iată, însă, încă ceva. Cine știe, poate că autoritățile din Austria, deși, desigur, se prefac că sînt foarte supărate pentru aceste tulburări, poate că în realitate nu-s prea supărate, ba poate chiar dimpotrivă, întrețin aceste tulburări *pentru orice eventualitate*, în sensul că acestea ar putea să le fie utile în viitorul apropiat... De altfel, e cît se poate de evident că Austria, chiar dacă se simte în situația politică cea mai fericită, totuși, avînd în vedere evenimentele curente, nu s-a decis încă pentru o politică *de perspectivă* foarte bine definită și deocamdată studiază doar terenul și așteaptă să vadă ce-o va sfătui *prudenta* să facă. Și chiar dacă s-a hotărît

ceva, atunci numai o politică *proximă*, și asta în linii mari. În general, se află în cea mai senină stare de spirit, ia decizii fără grabă, târăgănează, știind că este așteptată de toată lumea și că toți au nevoie de ea, își ocheste prada, pe care și-o alege singură, și se linge pe buze cu voluptate, presimțind deja foloasele, de-acum sigure.

La recentele întâlniri ale cancelarilor din ambele state germane poate că foarte multe probleme au fost atinse „în linii mari“. În tot cazul, guvernul austriac a declarat sus și tare că în Orient nu se va întâmpla și nu se va rezolva nimic care să nu fie în interesul Austriei, adică s-a enunțat o idee extrem de amplă. Astfel, chiar fără să fi pus mîna pe sabie, Austria este de-acum convinsă că va trage foloase mari de pe urma succeselor Rusiei, dacă vor exista astfel de succese, ba poate chiar și mai mari în cazul în care aceste succese nu vor exista. Și asta numai urmîndu-și politica imediată! Dar în cea de perspectivă? Încă de pe acum, toți au nevoie de ea, îi caută părerea, neutralitatea, îi fac promisiuni, poate chiar și cadouri, numai pentru că ea stă pe loc și spune: „Hm“. Dar nu este posibil ca această mare putere, care, desigur, își cunoaște acum valoarea, să nu mizeze și pe șansele politicii sale ulterioare, de perspectivă, pe care nimeni încă nu le cunoaște, cu toate întîlnirile amicale dintre cei doi cancelari. De asta sînt convins. Sînt chiar convins că nimeni nu va cunoaște această politică pînă în ultima clipă, cea fatală, ceea ce va fi în spiritul și în tradiția politicii dintotdeauna a Austriei. Și poate că se uită acum flămîndă, cu lăcomie la Franța, pîndește împlinirea destinului acesteia, așteaptă fapte noi și interesante și, mai ales, procedează astfel aflîndu-se într-o totală mulțumire de sine. Dar este imposibil, totuși, să nu fie îngrijorată: poate că foarte repede va fi nevoită

să se decidă care-i este politica de perspectivă, politica definitivă, ceea ce, desigur, îi provoacă o emoție plăcută, dar puternică. Căci înțelege, poate chiar cu mare subtilitate, că în condițiile unei lovituri de stat în Franța (atît de apropiate și atît de posibile), chiar în condițiile instaurării oricărui guvern nou în Franța (altul decît cel republican), șansele unei confruntări dintre Germania și Franța sînt *absolut inevitabile*, chiar în cazul în care noii conducători ai Franței nu ar dori ei înșiși războiul, ci, dimpotrivă, s-ar strădui din răsputeri să mențină pacea dinainte. O, poate că Austria este țara capabilă să înțeleagă mai bine decît oricare alta că există momente în viața unei națiuni, cînd nu voința și calculul sînt cele care o împing spre o anumită acțiune, ci însăși soarta.

Acum îmi voi permite un vis fantastic (desigur, doar un vis). Îmi voi permite să-mi imaginez cum își gîndește Austria, în acest moment fierbinte și confuz, politica de *vîitor*, asupra căreia, desigur, nu s-a decis încă, întrucît datele nu s-au conturat deocamdată suficient de precis. Totuși, Austria vede că cineva bate la ușă, că ține morțiș să intre, chiar a apăsat pe clanță, dar ușă încă nu s-a deschis. Și nimeni nu știe cine va intra. În Franța este enigma, acolo se va și elucida, iar Austria deocamdată stă și se *gîndește*. Și cum să nu stea pe gînduri? Dacă săbiile vor fi scoase din teacă, dacă Germania și Franța se vor încleșa într-o confruntare decisivă, ea de partea cui, alături de cine va fi? Iată întrebarea cea mai *de perspectivă* pe care trebuie să și-o pună, la care, poate chiar foarte repede, va fi nevoită să răspundă!

Cum să nu-și cunoască acum valoarea? Va învinge cel sprijinit de sabia ei. Nimeni nu știe ce s-a discutat la întîlnirea cancelarilor din cele două imperii germane, dar trebuie să se fi făcut

niște aluzii. Cum să nu fie aluzii? Poate că s-au spus și *s-au propus* lucruri mai clare decît niște simple aluzii. Pe scurt, i s-au promis o mulțime de cadouri și atenții, și acesta este un lucru neîndoielnic, astfel încît ea este pe deplin convinsă că, dacă, în cazul unui război cu Franța, va rămîne în coaliție cu Germania, pentru asta va primi... *mult*. Și asta numai pentru *neutralitate*, pentru simplul fapt că va sta cuminte vreo jumătate de an, în așteptarea unei recompense pentru buna sa purtare. Iată ce-i mai plăcut! Pentru că nici un cancelar nu va obține, cred eu, implicarea ei activă împotriva Franței, Austria nu va comite nicidecum o astfel de greșală. Nu va merge să-i dea Franței lovitura de grație ci, poate, în ultima clipă, îi va lua apărarea prin reprezentanța sa diplomatică, asigurîndu-și astfel încă o recompensă. Doar nu poate să rămînă *cu totul fără Franța* în îmbrățișarea prietenească a unui gigant, cum ar putea deveni Germania după încă o victorie asupra Franței. Gigantul ar putea s-o îmbrățișeze atît de tare, s-o strîngă, firește, întîmplător, atît de tare, încît ar strivi-o ca pe o muscă. Și atunci celălalt gigant, cel din Răsărit, din dreapta ei, se va ridica pînă la urmă din patul său secular...

„O purtare frumoasă este un lucru bun, își spune, poate, Austria, dar...” Într-un cuvînt, e imposibil să nu-i treacă prin minte și un alt vis, de altfel, poate cel mai fantastic:

„Lovitura de stat din Franța poate să înceapă chiar în această toamnă și să se termine curînd, foarte curînd. Dacă republica se prăbușește sau rămîne într-o formă nominală și penibilă, atunci poate imediat, în timpul iernii, vor avea loc neînțelegeri cu Germania. Clericalii vor avea grijă de asta, mai ales că Papa va muri probabil între timp, iar alegerea altui Papă va oferi neîntîrziat

un pretext de neînțelegeri și ciocniri. Dar chiar dacă Papa nu moare, posibilitatea unor neînțelegeri și ciocniri rămîne intactă. Și dacă Germania se hotărăște, spre primăvară va începe războiul. La celălalt capăt al Europei, campania de iarnă împotriva Turciei este, de asemenea, inevitabilă, astfel încît aliatul Germaniei va fi încă ocupat în primăvară. Astfel, dacă se declanșează un război de revanșă, Franța va găsi imediat doi aliați: Anglia și Turcia.

Prin urmare, Germania rămîne singură... cu Italia, adică aproape singură. O, desigur, Germania este arogantă și puternică. Dar și Franța a reușit să se întrezeze, are o armată de un milion de oameni, iar Anglia înseamnă totuși un sprijin: orașele germane de coastă vor trebui apărate de flota ei, deci vor trebui lăsate acolo trupe, artilerie, armament, provizii. Astfel, Germania va fi cît de cît slăbită. „Într-un cuvînt, Franța are destule șanse să lupte cu succes și fără mine, se gîndește Austria, cel puțin de două ori mai multe decît a avut în 1870, întrucît acum Franța nu va mai face greșelile de atunci. Apoi, dacă Franța va fi sau nu zdrobită, eu oricum capăt ce mi se cuvine în Orient: în Orient nimic nu se va rezolva contrar intereselor Austriei. Acest lucru este deja hotărît și parafat. Dar... ce s-ar întîmpla, dacă eu, în clipa cea mai hotărîtoare, păstrîndu-mi cu înțelepciune libertatea de a lua o hotărîre, mă voi alătura Franței, scoțînd chiar și sabia?”

Chiar așa, ce s-ar întîmpla?

Austria se va trezi dintr-odată între trei dușmani: Italia, Germania și Rusia. Dar Rusia va fi extrem de ocupată cu războiul ei și nu va avea timp pentru ofensive, iar de Italia oricum nu prea trebuie să-i fie frică. Mai rămîne Germania, dar, chiar dacă aceasta va trimite trupe împotriva Austriei, slăbindu-și astfel puterea, aceste trupe

nu vor fi, desigur, prea numeroase, deoarece Germaniei îi vor fi necesare toate forțele pentru a lupta cu Franța. Într-adevăr, ar fi de-ajuns ca Austria să se hotărăscă să intre într-o alianță cu Franța, ca Franța să se repeadă ea prima asupra Germaniei, poate chiar dacă Germania nu ar dori să se bată. Franța, Austria, Anglia și Turcia împotriva Germaniei și a Italiei ar fi o coaliție teribilă. Succesul ar fi chiar foarte posibil. Iar în caz de succes, Austria ar putea să recupereze tot ce a pierdut la Sadova⁷³, ba chiar mai mult. În schimb, în Orient nu va pierde nicidecum cîștigurile și tot ceea ce i s-a promis deja. Și, ceea ce este cel mai important, va cîștiga fără îndoială în ceea ce privește influența sa asupra Germaniei catolice. Dacă s-ar întîmpla ca Germania să fie învinsă sau nici măcar învinsă, ci să se întoarcă fără prea mari succese de pe urma războiului, unitatea Germaniei se va clătina dintr-odată foarte tare. În Germania catolică de sud vor apărea tendințe separatiste, care, pe deasupra, vor fi susținute din răspuțeri de către clericali, și Austria, firește, va profita de ele... chiar într-atît, încît vor apărea două Germanii, două imperii germane unificate, unul catolic și unul protestant. Și astfel, devenind mai puternică datorită înglobării elementului german, Austria ar putea să atenteze și la „dualismul“ său, să repună Ungaria în raporturile de odinioară, vechi și respectuoase față de ea, iar pe urmă, firește, să dispună și de destinul slavilor din imperiu, și asta cumva pentru totdeauna. Pe scurt, avantajele ar putea fi nenumărate! Chiar și în cazul în care, în sfîrșit, Germania ar rămîne învingătoare, căci este imposibil să zdrobească *decisiv*, ca la 1871, o coaliție atît de puternică, ci, din contra, ar ieși și ea destul de șifonată. Deci, pacea poate fi încheiată fără consecințe prea